

**עת"א 15106/01-17 - רפאל אביטן (אסיר), ע"י ב"כ עו"ד רומן
קלוגרמן, מטעם הסנגוריה הציבורית, מחוז חיפה נגד שרות בתי הסוהר-
מחלקה האסיר - זימונים, מדינת ישראל**

בבית המשפט המחויז בחיפה

14 פברואר 2017

עת"א 15106-01-17 אביטן(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקה האסיר - זימונים ואח'

בפני כב' השופט רון שפירא, סגן נשיא

העוטר

רפאל אביטן (אסיר), ע"י ב"כ עו"ד רומן קלוגרמן מטעם הסנגוריה הציבורית, מחוז חיפה

נגד

משיבים

1. שרות בתי הסוהר-מחלקה האסיר - זימונים

2. מדינת ישראל

פסק דין

הרקע לעתירה וטענות הצדדים:

העוטר הגיש עתירת אסир במסגרת מבוקש להורות למשיב להחזיר את העוטר לשבי חופשות בהתאם לקטגוריה בה היה מסווג טרם שהוחלט על עיכוב/הקפת חופשונו ממאסר.

עמוד 1

במסגרת הדיון בעטירה התעוררה שאלת נפרדת וענינה בסמכות הסנגוריה הציבורית ליצג את העוטר במסגרת עתירה זו. בנוסף התעוררה שאלת זכאות העוטר לפטור מתשלום אגרה. שאלות אלו, הקשורות זו לזה, ידונו בנפרד.

העוטר,olid 1975, מרצה עונש מאסר למשך 20 שנים בגין עבירות מין, חטיפה ואיומים. צוין כי עד היום כבר ריצה כ-19 שנות מאסר. בטרם חל שניינו בקטgorיה אליה היה משוייך, היה משולב בסביבה חופשית ויצא לכ-160 חופשות סדירות. ביום 20.4.2016 יצא העוטר לחופשת תמרץ בת 96 שעות ומאז חזרתו להמשך ריצוי עונשו עוכבו/הוקפאו חופשותיו, זאת בשל העובדה שנפתחה נגדו תיק פ"א 16/2016 בוגין חבלה גופנית חמורה ומתגרה במקום ציבורי. העוטר הגיע עתירת אסיר אשר נדחתה בנימוק שהחלטת המשיב תואמת את הוראות פקודת הנציבות וניתנה בהתאם לסמכוויות שב"ס (עת"א 16-11-45842, פסק דין מיום 11.12.2016, להלן: "העטירה הקודמת").

עת טוען העוטר במסגרת העתירות הנוכחיות כי מאחר שהסתימה תקופה העיכוב המרבי הקבועה בפקודת הנציבות 04.04.2000, בת 6 חודשים, החלטת המשיב שלא להקלילו בסביבה חופשות נגעה בחוסר סבירות קיזוני. כן נטען כי בתגובה לערעור שהגיש על סיווגו המליך מפקד בית הסוהר המלצה לפיה "**האסיר מסוווג א' בין פתיחת תיק פל"א מtarיך 24.05.16 בוגין חבלה גופנית חמורה ומתגרה במקום ציבורי. אין מניעה לשינוי קטגוריה בכפוף למסמן המצח"ב ולאור זאת שבקרוב עוברים 6 חודשים מפתיחת התקיק**". נטען כי בחלוף 6 חודשים מיום הקפאת חופשותיו או עיובן בהתאם לפקודת החופשות, היה על המשיב לשוב ולבחון את עניינו מחדש. על כן, ולאור כך שנציג המשיב אינו מתנגד להחזת סיווגו של העוטר לקטגוריה בה היה מסוווג קודם לכן, נטען כי אין כל מניעה להקליל את העוטר בסביבה חופשות. עתירתו של העוטר הוגשה באמצעות עו"ד רומן קלוגרמן אשר מונה ליצג את העוטר מטעם הסנגוריה הציבורית, מחוז חיפה.

המשיב הגיע בקשה למחיקת העטירה על הסף בטענה כי ניתנה החלטה בנושא זה רק ביום 11.12.16 במסגרת העטירה הקודמת וכן בטענה כי העטירה הנוכחית הוגשה בטרם מוצאה הליך מנהלי. לעניין זה נטען כי העוטר לא מיזה את כל אפשרות הפניה בעניין זה לשב"ס וכי עתירתו הקודמת של העוטר בעניין זהה נדחתה וטרם חלף פרק זמן משמעותי ממועד ההחלטה השיפוטית الأخيرة. כן מצין המשיב כי העוטר אף הגיע עתירה דומה בחודש אוקטובר 2016 לבייהם"ש המוחז בנצחון וגם עתירה זו נדחתה בקביעה כי ההחלטה המנהלית מתבססת על הוראה חוקית, נתקבלה כדין ואין להתערב בה. המשיב ציין כי בימים אלו, לאחר בוחינת תיק ה.פ.א. של העוטר, הודיע לו על ידי תביעות נתניה כי קיימת כוונה להגיש כתב אישום כנגד העוטר וכי עונדתו לו זכות השמעה. נטען כי לעוטר נערך ראיון בו הסביר לו כי על פי ההחלטה בעטירה הקודמת, לאחר קבלת החלטת ייחידת התביעות, הוא רשאי לפנות בבקשת חדשה לשינוי סיווגו, אך העוטר טרם פנה בבקשתה זו. لكن נטען כי דין העטירה להימחק על הסף שכן טרם מוצאה הליך המנהלי. כן ביקש המשיב להורות על תשלום אגרה על ידי העוטר לאור העובדה כי מצבו הכספי מאפשר לו לשאת בתשלום האגרה ואין להתייחס לעוטר זה בשונה מכל אסיר אחר הנדרש לשלם אגרה ללא קשר ליצוג ע"י הסנגוריה הציבורית.

העוטר, בתגובהו בבקשתה למחיקת העטירה על הסף, דוחה את טענת אי מיצוי ההליכים שהעלתה המשיב וטען כי לאור החלטת בייהם"ש בעטירה הקודמת הוא פנה לבירור סטטוס הטיפול בתיק החקירה אל ייחידת התביעות הרלוונטיות ולאחר שהובהר לו כי נשלחה אליו הודעת ידוע, לפי ס' 60א' לחוק סדר הדין הפלילי, העביר פניה בכתב בה פירט את ניומו לאי הגשת כתב אישום, נשוא תיק החקירה. נטען כי בד בבד פנה העוטר בבקשתה נוספת אל נציגי המשיב

בבקשה להכלתו בסבב חופשות ושינוי הקטגוריה לקטגוריה אליה היה משוייך (ב/2) ערבי שנינויה לקטגוריה א'. נטען כי תשובה המשיב ניתנה ביום 27.12.16 וממנה עולה כי ממסמך משטרתי בנושא, בשל סטטוס התיק, אין אפשרות לשינוי בין העתרות הקודמות לשירות ישראל לדון בשינוי הקטגוריה לגביו בשלב זה ולכך לא אושרה בבקשתו. באשר לשינוי בין העתרות הקודמות לעתירתו הנוכחית טוען העותר כי עתירתו הנוכחית מתבססת על נסיבות שונות שלא היו קיימות בעת הגשת עתירתו הקודמת כגן חלוף פרק הזמן המקסימאלי לעיכוב חופשות בהתאם לפקודת הנציבות. באשר לטענות המשיב בדבר תשלום האגרה טוען העותר כי הוא מיוצג על ידי סנגור מטעם הסנגוריה הציבורית וכי מונה לו סנגור מטעם הסנגוריה הציבורית לצורך יצוגו בהלכים המתקיים בפני ועדת השחרורים. נטען כי ההליך במסגרת מיוצג העותר בפני בימ"ש זה הינו הליך הכרוך באופן ישיר ביצוגו בפני ועדת השחרורים ולהחלטת בהם"ש בעתירתו עלולה להיות השפעה ישירה גם על ההלכים בפני ועדת השחרורים. כן נטען כי בחינת תדפיס חשבון הקנטינה של העותר מלמד כי לרשותו עומדים כ-400 לך' בזכות זאת לאור הפקדות המבצעות על ידי בני משפחתו לחשבון הקנטינה מעט לעת ולא באופן קבוע או לאור הכספיים המגיעים לו בגין תעסוקה במסגרת שב"ס. נטען כי מצבו הכספי, בפרט מקום בו מדובר באסיר אשר מריצה עונשו למשך מ-18 שנים, לא יכול להיות משווה לאסירים המריצים מאסרים קצריים. העותר טוען עוד כי החלטת בימה"ש בדבר הפטור מתשלום אגרה כבר ניתנה ולפיה בימה"ש פטר את העותר מתשלום בסך של 76 לך', כך שהשגת המשיב על החלטה זו שלא על ידי ערעור על ההחלטה אינה במקומה.

בכל הנוגע לטענות המשיב לעניין סמכות הסנגוריה להעניק לייצוג במסגרת עתירה זו טוענת הסנגוריה הציבורית כי הסנגוריה הציבורית מייצגת אסירים במסגרת עתירות אסירים לפי פקודת בית הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב - 1971 (להלן: "פקודת בית הסוהר"), שני מקרים: הראשון - מקום בו ביהם"ש המוחזק מחייב למנות סנגור לאסיר שהגיש עתירה אסיר ללא יצוג, זאת מכוח סמכותו הטבעה של ביהם"ש או על פי פרשנות תכליתית לסעיף 18(ב) לחוק הסנגוריה הציבורית, התשנ"ו - 1995 (להלן: "חוק הסנגוריה הציבורית"); והשני - בהתאם להחלטת הסנגוריה הציבורית קרשות מנהלית, זאת כאשר הייצוג בעתירת אסיר נעשה כהליך נלווה להליך עיקרי אחר בו מייצגת הסנגוריה את האדם מכוח זכאות הקבועה בחוק או מכוח החלטת מינוי. הסנגוריה טוענת כי הטעם העומד בבסיס ההכרה בסמכותה של הסנגוריה הציבורית לייצג את ליקוחותיה בהלכים נלווים עיקרי בקשר שבמסגרת הייצוג מטעם הסנגוריה הציבורית, מחייב הסנגור הציבורי, ככל סנגור, לפעול למען ליקוחו בנאמנות ובמסירות ולהעניק לו את הייצוג הטוב ביותר שביבלו הלהעניק. בחלק מן הליכים נוספים שתכליתם לקדם את עניינו של הלקוח בהליך המרכזי. נטען כי במקרים אלו מחייב זאת להגיש בשם הליכים נוספים שתכליתם לתקן את עניינו של הלקוח בהליך המרכזי. נטען כי במקרה הילקו ובעכל הייצוג ההולם כי הסנגוריה הציבורית תציג את ליקוחותיה גם בהלכים נלווים להליך העיקרי אשר יש בהם לתרום לקידום הטיפול בו, זאת סמכות המצודה בגדר שיקול הדעת של הסנגוריה הציבורית כרשות מנהלית, המוקנה לה מכוח מינויו לייצג את האדם בהליך העיקרי.

הсанגוריה הציבורית טוענת כי סמכות וחובה זו להחליט על יצוג ליקוחותיה בהלכים נלווים להליך העיקרי רק באשר להליך המתנהל בפני ועדת השחרורים, אלא ביחס לכל הליך עיקרי שבו מייצגת הסנגוריה הציבורית, בין על פי מינוי של בים"ש ובין על פי זכאות שבדין שאינה טעונה מינוי של בים"ש. נטען כי הסנגוריה נוהגת בסמכות זו באחריות רבה ובשים דעת ועשה שימוש בסמכות זו רק במקרים המתאים המצדיקים זאת, כאשר כל מקרה נבחן לגופו. נטען כי חשוב לשמור את עצמאות הסנגוריה הציבורית בגיבוש אסטרטגיית ניהול ההליך המוביל ובבחירה לנ��וט בהלכים שיש בהם כדי לקדם את הייצוג בו. הסנגוריה טוענת כי במקרה דנן מונתה בשנת 2011 על ידי ביהם"ש המוחזק בנצרת לייצג את העותר, המרצה מסר למשך 20 שנים, בהליך בפני ועדת השחרורים, ומזה מייצגת היא את העותר בהליך האמור.

במסגרת זו, ועל מנת לשרת את יצוגו של העותר במסגרת ההליך בפני ועדת השחרורים, סקרה הסגנוריה הציבורית, בהתאם לשיקול הדעת המוסדי הנתן לה, כי מן הראי ליצג את העותר אף בעטירה הנוכחית, שעניינה יציאתו של העותר לחופשות, נושא שיש לו השלה על ההליך בפני ועדת השחרורים. נטען כי הכרעה זו הינה בלבד שיקול הדעת העצמאי הנתן לסגנוריה הציבורית במסגרת הייצוג ההולם של לקוחותיה ומהווה הגשמה ראהיה ומלאה של מינוייה ליצג את העותר במסגרת ההליך העיקרי.

המשיב טוען כי הסגנוריה טועה כאשר נתנה יציג לעותר שכן יציג בעטירת אסיר אינו כולל בשירותים המוסדרים בחוק הסגנוריה הציבורית. כן טוען כי העבודה שב嗾ו בפני ועדת שחרורים אסיר זכאי ליצוג מכוח סעיף 18 לחוק הסגנוריה הציבורית איננה מKENה לעותר זכות אוטומטית להיות מיוצג בכל עטירה מנהלית אחרת שאון הוא זכאי לה על פי חוק הסגנוריה הציבורית. טוען כי לא ברור מהיקן הסגנוריה שואבת את הסמכות ליצג את העותר וכן לא ידוע גם אם נבחן הפן הכלכלי. טוען כי אין מדוברפה בשאלת שמעלה נושא משפטו המצרי יציג ואין פה החלטה חדשה שעלה ניתן לעותר וכן אין בסיס לעטירה. המשיב טוען כי יציג אסירים בעטירות אסירים לפי סעיף 62א' לפיקודת בתי הסוהר איננו מסוג העניינים בהם הסגנור הציבורי מוסמך להורות על מינוי סגנור ציבורי והסמכות נתונה לביהם"ש בלבד, הרשי בנסיבות מתאימים ומוחדים להורות על מינוי סגנור ציבורי, זאת ביוזמתו או לבקשת העותר. טוען כי מדובר בעטירה הנוגעת להטבה של חופה ואינה עוסקת בהגנה על זכות אדם מוקנית. כן טוען כי העותר, המרבה להגיש עטירות עצמו לביהם"ש, מבקש לעורק מקצה שיפורים להחלטות שניתנו, כאשר הפעם הינו מיוצג על ידי הסגנוריה הציבורית וזאת בחסות הקופה הציבורית, במקרה בו אין מקום להתר יציג כאמור. טוען כי לא היה מקום במקרה זה ליתן יציג ציבורי לעותר סמכות נלוית להחלטה על מתן יציג בוועדת שחרורים (משנת 2011).

דין ומסקנות בעניין העטירה לגופה:

לאחר שבחנתי את טונות הנסיבות ואת החומר שהוגש לעיוני הגעתו למסקנה כי יש לדוחות את העטירה על הסע כמבקשת המשיב, זאת מחתמת אי מיצוי הליכים בפני המשיב.

בעטירה קודמת שהגיש העותר לבים"ש זה (עת"א 16-11-45842) טען העותר למעשה אותן טונות וביקש לשנות את סיומו ולהחזירו לسبب חופשות. בפסק הדין שניית ביום 11.12.16 (פחות מחודש טרם הגשת העטירה הנוכחית) נקבע כי משנפתח תיק חקירה נגד העותר, בחשד למעורבות באירוע של חבלה חמורה ותגרה במקום ציבורי, החלטת שב"ס לשנות את סיווג העותר ולהקפיא את חופשיותו תואמת את הוראות הפקודה. נקבע כי מדובר בהחלטה עניינית וסבירה שהתקבלה בהתאם לסמכוויות שב"ס ולא נמצא מקום להתערב בה. لكن נדחתה עתירתו הקודמת של העותר. עם זאת, ביום"ש זה הורה כי לאחר שתתקבל החלטת יחידת התביעות, שהודיעה כי תתקבל החלטה עד לסוף חודש דצמבר 2016, תועבר ההחלטה לידיות שב"ס שישקול שוב את עניינו של העותר בשים לב להחלטה שתתקבל בהתאם לסמכוויותו. בכפוף זאת, העטירה נדחתה.

מהחומר והטיונים שהצגו בפני עולה כי תיק החקירה לא נסגר ויש כוונה להגיש כתב אישום. כן הודיע לו כי הוא יכול לפנות בבקשת כתובה לשינוי סיומו. בו ביום כתב העותר ל凱צינט האסירים מכתב שבו הוא מבקש להנגיש בקשה נוספת לחופה. לא הוצאה לביהם"ש כל החלטה בבקשתה זו. המשיב טוען כי העותר טרם פנה בבקשת לשינוי סיומו מקטgorיה א' לקטgorיה ב(1). لكن טוען המשיב כי דין העטירה להימחק על הסע שכן טרם מוצאה

ההליך המנהלי. כלומר, הצדדים חולקים בוגע לשאלת האם הוגשה בקשה חדשה על ידי העותר, אף בכל מקרה, ניתן לקבוע כי המשיב לא מסר החלטה חדשה.

לא ניתן לראות במסמך "חוות דעת כללית" מיום 27.12.16 שענינה בעמדת גורמי הכלא בוגע לסייע העותר כהחלטה חדשה בעניינו של העותר. חוות דעת של גורם מaż'זעיב שב"ס אינה בגדר של החלטה. הסמכות לקבל החלטה מסוימת לגורמי פיקוד שב"ס וכן לגורמים חיצוניים לשב"ס, כגון משטרת, ועדת אלמ"ב וכיוצא באלו. חוות דעת היא נתן שעל הגורם המוסמך לשקל בטרם תינוט ההחלטה. ואולם אין היא מהויה ההחלטה בפני עצמה.

ניתן היה לראות במסמך של העותר מיום 12.1.17, שענינו בבקשת יציאה לחופשה, גם בבקשת כתוב לשינוי הסיווג (הגם שהדבר לא התקבקש במפורש). עם זאת, לאחר שטרם ניתנה ההחלטה המשיב בבקשת זו יש לקבוע כי העותר טרם מיצא את ההליך המנהלי, שכן טרם התקבלה ההחלטה חדשה מטעם המשיב הן לעניין שינוי סיווגו והן בבקשתו של העותר לשלבו בסביב החופשיות.

בנסיבות אלו דינה של העיטה להידחות על הסעיף מחמת אי מצוי הליכים מול המשיב [לענין דחית עטירה על הסעיף מחמת אי מצוי הליכים אל מול הרשות המנהלית ראו: בג"ץ 199 אבו טיר נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (5.2.17); בג"ץ 7041 עמידה אדיב באמיה נ' שר האוצר (17.1.17)]. עם זאת, ובשים לב לחלוקת הזמן, ראוי כי הגורמים המוסמכים יבחנו את בקשתו של העותר לשינוי סיווגו וייתנו את ההחלטה בנושא בהקדם האפשרי ועד לא יותר מיום מיום 28.2.2017. בהתאם, בהקשר זה, כי אני מביע כל עדשה לעניין ההחלטה לגופה, אלא רק לעצם העובדה שעל המשיב ליתן החלטה בבקשתו של העותר עד ליום 28.2.2017, כאמור לעיל.

סוגיות יציג העותר ע"י הסנגוריה הציבורית:

הערה מקדימה: בטרם אדרש לנושא עיר כי התנגדות שב"ס למינוי סניגור ציבוררי לאסир מעוררת תהושה לא נוחה. לטעמי אין זה ראוי שגוף ממלכתי, המזוהה בהליך משפטי ע"י עורך דין מטעמו, יטען כנגד הסדרת יציג הנקבע בההחלטה מנהלית של גוף ממלכתי אחר, וכאשר היציג הוסדר לצד בהליך שבגדירה הוא הצד שכוחו נחות.

מעבר לעניין: מדובר במקרה זה בחלוקת, ככל הנראה עקרונית, בין שני גופים ממשלתיים. נראה כי ככל שחולק שב"ס על אופן הפעלת סמכויות הסנגוריה הציבורית ראוי הוא שב"ס יעלה את הנושא לבירור במסגרת הרואה, בפני היועץ המשפטי לממשלה / או בפני השירות, הממוניים, ולא במסגרת הליך שיפוטי במקרה פרטני.

מכאן לענין עצמו.

למעשה, מעת שנדחתה העיטה לגופה, נראה כי מתייתר הצורך לדון בשאלת הקף סמכותה של הסנגוריה הציבורית להורות על יציג אסירים בעיתיות המוגשות בהתאם להוראות סעיף 62א לפקודת בתיה הסובה. עם זאת, ומאחר שהשאלה מתעוררת בדיונים מסווג זה מעת לעת, מצאתי לנכון להעיר מספר הערות בכל הוגע לאופן הפעלת סמכות

הסגנoria הציבורית להורות על מינוי סניגור לאסיר במסגרת עתירה מסווג זה, כהילך נלווה להליך עיקרי המתנהל בעניינו.

אקדמי ואומר כי לטעמי ראוי ששאלת הקף סמכותה של הסגנoria הציבורית ליצג בהליכים הנלוים תבחן ע"י הגורמים המוסמכים משרד המשפטים כדי שיתנו את הדעת על הצורך להפעיל סמכותם בהתאם להוראות סעיף 18(ג) לחוק הסגנoria הציבורית ולחילופין לשקלול ולהציג חקיקה מתאימים, זאת בחולף 20 שנה להקמת הסגנoria הציבורית ובשים לב לצרכים העולים מעת עתה, כמו במקרה שבפני.

שאלה זו של הקף סמכותה של הסגנoria הציבורית להורות על ייצוג משפטי בהליכים נלוים להילך שהציגו בו הוסדר בחוק, היא שאלת נכדיה שיש לה השלכות מערכתיות החורגות ממקרה פרטי זה או אחר. מעבר להשלכותה על זכויות נאים ואסירים, קשורה השאלה גם להיבטים ציבוריים נוספים ובهم היבטי תקציב, היבטים של שוויון בין מתdzנים וכן היבטים שעוניים בכלל שימוש עיסוק עורcit הדין, בשים לב לעוצמתה של הסגנoria הציבורית כגוף מרכזי בתחום ההליכים הפליליים והנלוים בתחום הפלילי, גוף ממשלי שבתחומי עיסוקו ניתן להגדיר את עצמותו ומרכזיותו כחזו הגובלת בהגדרתו של **מוניופולין** בהתאם להוראות סעיף 26 (א) חוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988. לא בכספי נקבע בסעיף 18(ג) לחוק הסגנoria הציבורית כי "שר המשפטים, בהסכמה שר האוצר ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע זכאים נוספים על אלה המנויים בסעיף זה, בדרך כלל, בהדרגה או לפי אזרום". בהתאם, בשים לב לחסיבות הייצוג המשפטי ותרומתה החשובה של הסגנoria הציבורית לזכויות חסודים, נאים, אסירים וכאלן שאושפזו במסגרת צו אשפוז פלילי, ראוי שנושא היקף הסמכות להרחב את הייצוג המשפטי גם בהליכים נלוים יבחן יוסדר ע"י הגורם המסדר או המחוקק, ולא בדרך של חקיקה שיפוטית.

בכפוף כאמור, מצאתי לנכון להבהיר מספר נקודות בנוגע לנושא שבמחלוקה.

במקרה שבפני החלטה הסגנoria הציבורית למנוע לעוטר סניגור צבורי שייצגו בעתירה. מדובר בהחלטה מכוח סמכותה המנהלית של הסגנoria הציבורית ובלא שקדמה לכך פניה של האסיר לבית המשפט בבקשת להורות על הסדרת ייצוג משפטי. הטעם למינוי סניגור צבורי לייצוג בעתירה זו היה מינוי הסגנoria הציבורית ליצג את העוטר להילך המתנהל בפני ועדת השחרורים והטענה כי יש לראות את הילך שבפני כהילך נלווה להילך המתנהל בפני ועדת השחרורים, זאת מהטעם שתוצאות ההחלטה השיפוטית בעתירה זו יכול וישפיעו על תוצאות הילך המתנהל בפני ועדת השחרורים.

סעיף 18 לחוק הסגנoria הציבורית, התשנ"ו - 1995, עוסק בזכאות לייצוג ע"י סגנoria ציבורית. הסעיף מפרט שורה של היליכים, חלקם בתחום הישיר של הילך הפלילי וחלקם בהליכים נלוויים. בתחום עיסוקו של שב"ס מפרט סעיף 18(א) לחוק הסגנoria הציבורית בהם קיימת הזכות לייצוג ע"י סניגור צבורי. כך, למשל, מוסדרת זכותם של עצורים לייצוג; הזכות לייצוג בהתאם להוראות סעיף 16(ד) לחוק שחרור על-תנאי מאסר, תשס"א-2001; הזכות לייצוג לפי סעיף 6(ד)(1) או 24 לחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006; זכותו של אסיר שהוגשה בעניינו לבית המשפט בבקשת להחזקת הפרדה לפי סעיף 19ה לפקודת בית הסוהר; זכותו של אסיר שהוגשה בעניינו לבית המשפט בבקשת יותר לטיפול רפואי לפי סעיף 19יג לפקודת בית הסוהר. אין חולק כי במסגרת פירוט של זכויות לייצוג לא כלולה זכאות לייצוג לכל אסיר ובכל עניין העולה במסגרת של עתירת אסיר.

סעיף 18(ב) לחוק הסנגוריה הציבורית קובע כי "אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע מבית המשפט **למנות לנאשם סניגור אם הוא סבור שאינו יכול לנוהל את המשפט כשהנאשם אינו מיזג".** מכאן שבמסכומו של בית משפט למנות סניגור לנאשם, אם סבור הוא שאותו אדם אינו יכול לנוהל את ההליך המתנהל בפני בית המשפט.

במסגרת עתירת אסיר, אין מדובר בדין בעניינו של "נאשם". עתירת אסיר היא עתירה מנהלית. עם זאת כבר נפסק כי בעניינים של אסירים יש מקרים בהם ראוי למנות סניגור ציבורי, גם בעתירת אסיר שאינה בגדיר הנושאים המפורטים בסעיף 18(א) לחוק הסנגוריה הציבורית, וזאת בשים לב "... בין היתר, לסוג העבירות בהן הורשע המבקש, לעונש שהוטל עליו, לתקופה שחלפה מאז החל לרצות את עונשו, לחוות הדעת הסותרות בעניין הוצאתו לחופשות..." [רע"ב 8702/11 רויטר יעקב נ' מדינת ישראל (8.1.2012)]. החלטת בית משפט לעניין מינוי סניגור ציבורי בעתירת אסיר מסוג זה שבפני צריכה להינתן תוק בוחינת כל מקרה לגופו ולאור נסיבותו מיוחדות, "ובשים לב לנסיבות המוגבלים של הסנגוריה הציבורית ולצורך לשמור על שוויון בין אסירים בהליכים משפטיים" [רע"ב 4914/2001 זוחוליה נ' משטרת ישראל (2.8.2012), פסקה 5. ראו גם: רע"ב 9470/00 סמסון נ' מדינת ישראל (2.4.2001); רע"ב 11834/05 אמבאנו נ' מדינת ישראל (3.4.2006); רע"ב 12/5716 סעד קיס נ' שירות בתי הסוהר (10.10.2012)].

הסנגוריה הציבורית שואבת את סמכותה למינוי סניגור ציבורי בהליכים הנלוים לאלו שהוסדרו במפורש בהוראות חוק הסנגוריה הציבורית מכוח הוראות סעיף 16 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1982, הקובע כי "סניגור שמנחו בבית המשפט יציג את הנאשם בכל הליך לפני שופט או בית משפט, לרבות בערעור, זולת אם הורה בית המשפט אחרת". מינוי סניגור ציבורי עובר לאחריות הסנגוריה הציבורית מכוח הוראות סעיף 15 לחוק סדר הדין הפלילי. בהתאם, רואה הסנגוריה הציבורית את סמכותה להחיל את מינוי הסניגור הציבורי גם על הליכים הנלוים להליך העיקרי שלשמו מונה הסניגור הציבורי בהתאם להוראות חוק הסנגוריה הציבורית.

ראוי להזכיר, כי גם מעמדת הסנגוריה הציבורית, כפי שהוצאה בפני, ניתן ללמוד כי הסנגוריה אינה רואה עצמה מוסמכת לייצג אסיר, שלא מכוח מינוי מטעם בית משפט, בכל עתירת אסיר המוגשת בהתאם להוראות פקודת בתי הסוהר. הטענה היא כי הסמכות המנהלית להרחיב את הייצוג שניתן לאדם במקור להליך מסוים המוסדר בחוק חלה גם על עניין נלווה שהייצוג בו חיוני לשם מתן מענה מלא לנושא שלשמו נקבע מינוי סניגור לשם יציג באמצעות הסנגוריה הציבורית.

סביר אני כי גישה זו היא גישה רואה. לעניין זה מצטרף אני לדברים שנאמרו ע"י כב' השופט שלמה פרידלנדר בעת"א (ב"ש) 14594-04-11 משה בנטשטי נ' שירות בתי הסוהר ביחד עם עת"א 26349-05-11 איל בניטה (אסיר) נ' שירות בתי הסוהר (23.4.2012). מכאן שאין מניעה עקרונית לכך שהסנגוריה הציבורית תפעיל את סמכותה המנהלית ותורה, בהתאם לשיקול דעתה המנהלי, על מינוי סניגור ציבורי בעתירת אסיר במקרים מתאימים אשר ניתן להגדירם כהליך הנלווה להליך אחר בו מונה סניגור ציבורי לייצג מכוח הסמכה מפורשת בחוק. ראוי כי שאלת המינוי בהליך נלווה תיבחן ע"י הגורם המוסמך בסנגוריה הציבורית בכל מקרה לגופו.

מכאן מתעוררת השאלה מה הוא "הליך הנלווה" להליך שבמסגרתו הוסדר הייצוג המשפטי ומונה סניגור ציבורי מכוח הסמכה מפורשת. שאלת זו אינה ברורה וחד שמענית. איןני מוצא לנכון לקבוע, על רקע המקרה הפרטני שבפני,

כללים לעניין זה. כפי שציינתי בפתח פרק זה לפסק דין, סבור אני כי ראוי שעניין זה יוסדר בהליכים בהתאם להוראות סעיף 18(ג) לוחוק הסוגoria הציבורית או במסגרת של תיקוני חוקיה.

בעניין המקרה שבפני, ובהעדר טענה או ראייה סותרת, עומדת לסוגoria הציבורית חזקת תקינות החלטה המנהלית וחזקה כי הסוגoria הציבורית שקרה את מכלול השיקולים הנדרשים לעניין בטרם הורתה על מינוי סניגור ציבורי שיציג את האסיר בעתרה שבפני, כהילך נלווה למינוי סניגור ציבורי לייצוג העוטר בהליך עיקרי בפני ועדת השחרורים.

סבור אני כי גם לגוף העניין, **במקרה שבפני**, ניתן להגדיר את בקשתו של העוטר לשינוי סיוג הקטגוריה בעניינו והוצאתו לחופשה כהילך נלווה להליך המתנהל בפני ועדת השחרורים. אין צורך לומר, והדברים ידועים, כי החלטות המנהליות של שב"ס על אופן רצוי מסרו של אדם, סיומו בקטגוריות שונות (כגון: אסיר בעל פרופיל אלמן'ב; אסיר מסוכן בקטגוריה א' וכד') יש השלכות ישירות הן על עצם תנאי המאסר והן על סיכון האסיר לזכות, בבואה העת, בשחרור מוקדם [הרחבתי בכתביה על כך בעבר בהרחבה במאמר "הליך מתנהל כקובע את גבולות ומסגרת של עונשה הפלילית", ספר עדי אזר, **"המשפט"**, כרך יב' (דצמבר 2007) עמ' 485]. הסיכוי של אסיר המסוג בקטגוריה א' ולאינו יצא לחופשות לשכנע ועדת שחרורים כי הוא ראוי לשחרור מוקדם קלוש ביותר. בהתאם, להליך המשפטי שבסופו יוגדר האם אסיר מסווג בצורה זו או אחרת והאם ניתן לשקל את הוצאות לחופשות יכול ויהיו השלכות ישירות על ההליך המתנהל מכוח הוראות חוק שחרור על תנאי ממاسر, התשס"א - 2001.

מכאן שההחלטה הסוגoria הציבורית לראות **בעתרה זו שבפני**, שענינה שינוי סיוגו של העוטר והוצאתו לחופשה, כהילך נלווה לייצוג שניית לעוטר בעניין ההליך המתנהל בפני ועדת השחרורים, היא החלטה רואה.

בקשת העוטר לפטור מתשלום אגרה:

בעניין זה סבור אני, על פי הנתונים שהוצגו לפני, כי ניתן לפטור את העוטר מתשלום אגרה. אדגיש כי אין לראות בהחלטה זו כפטור גורף מתשלום אגרה בכל מקרה בו מייצג העוטר ע"י הסוגoria הציבורית. גם כאן, על הסוגoria הציבורית לשקל בטרם הגשת בקשה לפטור מתשלום אגרה האם באמת עמד העוטר בתנאים המצדיקים מתן פטור מתשלום אגרה. זכאות לייצוג ע"י סניגור אין ממשעה, בהכרח, גם זכאות לפטור מתשלום אגרה במסגרת עיתרת אסיר, ובמיוחד כאשר בעתרות אלו הסכם שנקבע לתשלום אגרה הוא סכום נמוך (76 נ"). יודגש, כי אגרה שנגבית ממاسر הפונה לבית המשפט אין מכסה את עלות ניהול המשפט. האגרה אינה בגין מחיר עבור השירות המשפטי שהמדינה מעמידה לטובה מי שפונה לבית המשפט אלא סכום המהווה השתתפות בהוצאות ההליכים, ובמקרה של עיתרת אסיר, השתתפות חלנית וסמלית בלבד.

יובהר כי מעבר למימון עבודות המערכת המשפטית, מטרת האגרה הנגבית היא לידע את הצד הפונה לבית המשפט כי להടידינות יש מחיר. זאת כדי לגרום להפעלת שיקול דעת בטרם פניה לבית משפט. המחיר שימושם הציבור עבור התדיינות של פרט זה או אחר אינו רק מחיר כלכלי של עלות המערכת, אלא גם מחיר חברותי. המשאב השיפוטי, הנו במספר שופטים וימי שיפוט, הנו בעבודת מערכת התמיכה בשופט והן בקייםם של אולמות משפט, מוגבל. כאשר המשאים מוגבלים - דין בעניינו של האחד בא על חשבון דין בעניינו של الآخر. لكن מפעילה מערכת המשפט תMRIIZ כלכלי,

בדמות האגירה, שמטרתו, בין היתר, להבהיר לכל הפונה לבית המשפט כי להליך יש עלות וכי עליו לשקל את פניוito, על כל ההחלטה הצפויות. כך גם בעניינים של אסירים, כאמור, סכום האגירה הנגבה מהם עבור הגשת עתירה הוא סכום נמוך וסמלית.

גם בעניין של הגשת בקשה לפטור מתשולם אגירה, זה ראוי כי הסגנוריה הציבורית תשקל כל מקרה לגופו ולאור נסיבותיו המינוחדות, ובשים לב למשאבים המוגבלים ולצורך לשמור על שוויון בין אסירים בהלכים משפטיים.

סיכום:

בסיכוםו של דבר אני מורה כדלקמן:

בכל הנוגע לעתירה עצמה - אני מורה על דחיתתה מהטעם שבעת הגשתה טרם מוצאה ההליך המנהלי וטרם התקבלה החלטה בעניין בקשתו של האסיר לשינוי סיוג ולהוציאתו לחופשה.

בכל הנוגע לבקשת פטור מתשולם אגירה - בנסיבות העניין, אני מותר את ההחלטה שנייתה בעת שהוגנסה העתירה על כנה. העותר יהיה פטור מתשולם אגירה בעתירה זו.

ולעניין מינוי סניגור ציבורי לייצוג העותר בעתירה - לא מצאי מוקם להתערב בהחלטת הסגנוריה הציבורית למנות, **בעתירה זו ובהתחשב בנסיבות המקorra**, סניגור ציבורי לעותר. כאמור, עניין זה מסור לשקל דעתה המנהלי של הסגנוריה הציבורית. חזקה כי הסגנוריה הציבורית שקללה במקרה זה, ותשקל במקרים אחרים, את השיקולים הנדרשים לעניין תוך בחינת כל מקרה לגופו ולאור נסיבותו המינוחדות, ובשים לב למשאבים המוגבלים של הסגנוריה הציבורית ולצורך לשמור על שוויון בין אסירים בהלכים משפטיים.

כפי שציין לעיל, לגישתי ראוי כי עניין היקף הסדרת ייצוג משפטי ע"י הסגנוריה הציבורית, הן ככלל והן בהלכים נלוויים, והצורך המתעורר בהרחבת הייצוג המשפטי בתחוםים המשיקים להליך הפלילי, יבוא בפניו הגורמים המוסמכים במשרד המשפטים. זאת כדי שישקלו את הפעלת הסמכות בהתאם להוראות סעיף 18(ג) לחוק הסגנוריה הציבורית ולחילופין את האפשרות ליום תקוני חוקיקה. כל זאת בשים לב לסמכוותם ובהתחשב בניסיון המctrבר, בנסיבות כפי שעולים מעת לעת, ובמקלול הנתונים הנדרשים לעניין, כפי שנלמדו והצטברו בעשרות שנות פעולתה של הסגנוריה הציבורית.

המצוירות שלח עותק פסק דין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, י"ח שבט תשע"ז, 14 פברואר 2017, בהעדר הצדדים.

ר' שפירא, ס. נשיא